ڕەخنەگری ئەکادیمی و خوێنەری ڕەخنەگر… هاوکار موسا

کارکردن لە ڕەخنەی ئەدەبیدا وردی و وریایی و پشوودرێژی زۆری پێویستە ،بەم شێوەیە لێکۆڵینەوەیەکی باش بەرهەم دەهێندرێت و ڕەخنەگر سەرکەوتوو دەبێ لە نوسینی ئەو بابەتەی دەستنیشانی کردوە.
زۆرێک لە نوسەرەکان کاری ڕەخنە دەکەن و زیاتریش بە ڕێگاوەن بۆ ئەم کارە، بەڵام ئەوەی لێرەدا گرنگ و شایانی قسە لەسەر کردنە ئەوەیە ئایا هەموو ڕەخنەگرەکان وەکوو یەکن؟ جگە لە ڕووی کارکردنەوە ،چونکە کارکردن بە ویست و ئارەزو و توانای ڕەخنەگرە سەبارەت بە بابەتەکە.

دەبێ هەردوو جۆرەکان بە باشی بناسینەوە و کارەکانی ئەم دووجۆرە نوسەرانە هەڵسەنگێنین، بە بڕوای خۆم نوسینی هیچ کام لەم دوو جۆرە ڕەخنەگرە هەڵە نین و ڕەتیان ناکەمەوە ،بەلکی زیاتر سەرنج دەدەم و سودیشان لەوە دەبینم و شێوازی کارکردنی ئەم دوو لایەنەم بۆ ئاشکار دەبێ.
خوێنەرە ڕەخنەگرەکان دەیانەوێ هەمیشە کاری زیاتر بکەن ،بەوەی زۆر پەلەیانە ،وەک چۆن شاعیری بەپەلەمان هەیە ئاواش ڕەخنەگری بەپەلەشمان هەیە، بەڵام ڕەخنەگرە ئەکادیمیەکان ورد و هێواش و لەسەرخۆن و بە چاوەکانیان سەیری هەموو شتێک دەکەن و هەموو ئەو کارانەی کە دەیکەن و هەوڵدەدەن ورترین چەمک و بابەتی پەیوەست بە لێکۆڵینەوە فەرامۆش نەکەن و سوودی لێ وەرگرن، بە کەم و زۆری بابەتەوە بەڵگەی بەرچاو دەهێننەوە ،واتە ڕەخنەگری ئەکادیمی بە شێوەیەکی زیاتر و بەرچاوتر قوتابخانە ڕەخنەییەکان و شەپۆڵەکانی ڕەخنە و مێتۆدەکان بەکار دەنێ و لەسەری لانادا و بەم شێوازە کارەکانی ئەنجام دەدا، کە بڕگە و بنەما و سیماکانی قوتابخانە ڕەخنەییەکە کردوویەتی.

خوێنەری ڕەخنەگر زیاتر مەجازییە و پەڕۆیەک یاخود بەنەکی لایەنگیری لە نوسینەکانی بەدی دەکرێ، بۆ نموونە نوسەرێکی دیکە موقەدەس دەکا و بە نوسینەکانیدا هەڵدەڵێ و زیاد لە ڕادە گەورەی دەکا ،جا چ بە هۆی هەستی کەسی خۆیەوە بێ، یان بە هۆی شارچییەتی و ئەم شتانەی ڕێک لەناو دڵی ئەدەب دەدا و کاریگەری نەگەتیڤ لەدوای خۆیەوە بەجێدەڵێ ،هەروەها بە شێوەیەکی بەرچاویش کاردەکاتە سەر بیرکردنەوەی خوێنەرەکان.

ڕەخنەگری ئەکادیمیش خاڵی نییە لەم لایەنگیرییە ، بەڵام بە ئەندازەی خوێنەری ڕەخنەگر نا، بەلکی لە چوارچێوەیەکی بچوک و داڕێژراودا ، یانی تاکوو ئەو ئاستەی کە کاری لێکۆڵینەوەکەی لە پێناو کەس فەرامۆش ناکا و متمانەی خوێنەر لەدەست نەدا و لە بەرهەمی هیچ کەسێک نەدا بەپێی مەزاجی خۆی و گەڕان بەدوای واتا لە دەرەوەی دەقدا ،وەک چۆن خوێنەرە ڕەخنەگرەکان دەیکەن.

خوێنەری ڕەخنەگر زۆر بە ڕەهایی و موتلەق دەنوسێ و سەرنجەکانی دەخاتەڕوو ، بەڵام ڕەخنەگری ئەکادیمی بە پێچەوانەوە.
هیچ کاتێک ڕەخنەگری ئەکادیمی نایەوێ ببێتە بەشێک لە کێشەکانی دەق و ئەمە بە خوێنەر جێدەڵێ!

بەڵام خوێنەری ڕەخنەگر زیاتر پەل دەهاوێژێ و زیاتر خۆی لە دەقەکە دەباتە پەوشەوە، بەم شێوەیەش لە مێتۆدی وەرگر نزیکتر دەبێتەوە یان ئیستاتیکای وەرگر.
ڕەخنەگری ئەکادیمی لە ڕێگای خوێندنەوە بەم پلەیە گەیشتووە ،هەموو بابەتێکی ڕەخنەی خوێندووە و پسپۆڕی تایبەتە بە ڕەخنەی ئەدەبی ،بەڵام خوێنەری ڕەخنەگر لە ڕێگەی ئەزموونی خوێندنەوەی خۆیەوە تێگەیشتووە، ئەمە واتای ئەوە نییە خوێنەری ڕەخنەگر نەتوانێ بگاتە ئاستی ڕەخنەگری ئەکادیمی ، نەخێر،خوێنەری ڕەخنەگر هەیە زۆر لە ڕەخنەگرێکی ئەکادیمی پێشکەوتووترە و هەشیانە بە پێچەوانەوە.
ڕەخنەگری ئەکادیمی دەست بە وشەوە دەگرێ و زیادە خەرجی ناکا لە وشەدا، بەڵام خوێنەری ڕەخنەگر بە پێچەوانەوە